

Barns delaktighet i utredningar. Några resultat från programstödet "Barnets färd i den sociala barnavården" med bas i FoU nordväst.

Stefan Wiklund
Professor

Projektet i korthet

Forskargruppen

- **Stefan Wiklund**, professor socialt arbete/PI
- **Åsa Backlund**, fil dr socialt arbete
- **Lars Brännström**, professor socialt arbete
- **Sibel Korkmaz**, fil dr i socialt arbete
- **Pernilla Leviner**, professor offentlig rätt
- **Tommy Lundström**, professor socialt arbete
- **Tove Pettersson**, professor kriminologi.
- **David Pålsson**, fil dr socialt arbete
- **Marie Sallnäs**, professor socialt arbete
- **Maria Andersson Vogel**, fil dr socialt arbete
- **Alexander Björk**, fil dr socialt arbete
- **Joakim Isaksson**, docent socialt arbete

- **Erica Edström**, doktorand Etnicitet i den sociala barnavården
- **Vera Yllner**, doktorand Barns rättigheter i den sociala barnavården

Projektets tidsaxel

Våren 2022 – **Baslinjeenkät 2000 barn**

- Individ- och casedata där ansvarig handläggare är informant.
Svarsfrekvens: 78 procent. Dessutom: intervjuer med 100 barn (föräldrar och professionella) med olika insatser.

Våren 2023 – **Uppföljningsenkät 1**

- Individ- och casedata där ansvarig handläggare är informant.
Svarsfrekvens: 92 procent Dessutom: uppföljningsintervjuer 100 barn (föräldrar och professionella) med olika insatser.
KVANTDEL AVKLARAT. KVALDEL PÅGÅENDE

Våren 2026 – **Uppföljningsenkät 2**

- Registerdata och offentliga domar som kopplas till baseline och follow-up. PLANERAT

Barns delaktighet i utredningar

- Pålsson, D., Leviner, P. & Wiklund, S. (2024) Children's right to participation in Swedish child welfare – the extent, nature and determinants of child interviews during investigations, *Child Abuse & Neglect* (under review)

Vad säger relevanta lagar

- Barnkonventionen (artikel 12) understryker vikten av barns delaktighet vid utredningar.
- Såväl SoL (10§, kap 11) som LVU (36§) påbjuder socialtjänsten att träffa och samtala med barn under utredning för att säkerställa deras delaktighet

Vad säger forskningen om barns faktiska delaktighet i utredningar?

- Både svenska och internationella studier pekar på det finns en medvetenhet bland socialarbetare kring vikten av barns delaktighet. Samtidigt pekar forskningen på att det finns ett glapp mellan denna medvetenhet och att faktiskt omsätta densamma vid utredningar (gäller särskilt yngre barn).
- Översikter på temat visar att barn ges få möjligheter att utöva inflytande på beslut. I den mån barn involveras i utredningar sker detta ofta "symboliskt" och det är svårt att spåra något egentligt inflytande på socialarbetares faktiska beslutsfattande. Barn ges "voice but no choice".
- Hinder: arbetsbelastning, bristande utbildning, familjestödsmodellen. Moderatorer: god relation med barnet.

Men vad är egentligen delaktighet?

- I lagstiftningen understryks a) barns rätt att ta del av information; b) barns rätt att uttrycka åsikter och önskningar kring sin situation samt c) att vikts ska ges till barns åsikter och önskningar i förhållande till barnets ålder och mognad.
- Samtidigt: många forskare menar att begreppet i lagstiftning, policydokument osv. utgör ett opreciserat, retoriskt policybegrepp som antagit varierande nationella och lokala översättningar

Vår studies definition av delaktighet

- Tre operationaliseringar
 - Samtal har skett med barnet i eller utan föräldrars närvaro
 - Samtal har skett enskilt med barnet
 - Minst tre samtal har skett med barnet i eller utan föräldrars närvaro
- Våra operationaliseringar är således ytterst grundläggande, men samtidigt en förutsättning för att säkerställa ytterligare delaktighet för barn vid utredningar.

Hur ofta samtalar man med barn (n=2123)?

- Samtal i eller utan föräldrars närvaro: 75 procent av utredningarna
- Samtal enskilt med barnet: 51 procent av utredningarna
- Samtal i eller utan föräldrars närvaro ≥ 3 ggr 14 procent av utredningarna

Handläggares skäl att inte intervjua barnet enskilt

	Percent
Interview unnecessary	33.5
Child too young	26.3
Child refusal	24.0
Parental refusal	7.5
Language difficulties	4.6
Harmful for the child	2.8
Lack of time	1.0
Other	15.0

Household demographics and case specific factors on child interviews during investigation (n=2123). Adjusted for municipality. p<.05*; p<.01; p<.001*****

	CIPA ^a		CIA ^b		CIPA _{≥3} ^c	
	<i>OR</i>	<i>CI</i>	<i>OR</i>	<i>CI</i>	<i>OR</i>	<i>CI</i>
Girl (ref.=not girl)	1.21	0,97-1.51	1.16	0.95-1.42	1.43***	1.09-1.87
Age (cont.)	1.18***	1.15-1.21	1.22***	1.19-1.24	1.17***	1.13-1.21
Native Swedish mother (ref.=not native))	1.13	0.89-1.44	0.79*	0.64-0.98	0.80	0.59-1.07
Mandated reporter (ref=no)	1.83***	1.46-2.29	1.38**	1.12-1.70	1.89***	1.42-2.51
Abuse (ref.=no)	2.79***	2.10-3.71	3.45***	2.71-4.40	2.29***	1.69-3.10
Neglect (ref=no)	0.98	0.73-1.32	1.26	0.95-1.66	1.04	0.71-1.54
Service granted (ref=not)	2.29***	1.74–3.02	2.39***	1.91-3.98	3.24***	2.44-4.28
Compulsory care (ref. no)	0.92	0.42-2.02	2.55*	1.17-5.54	1.98*	1.03-3.81

Några slutsatser

- I jämförelse med tidigare svenska och internationella studier, förefaller barnsamtal vara vanligare inom FoU-nordväst. Samtidigt förs inte enskilda samtal med barnen i hälften av utredningarna. Detta faktum innebär att det finns en tydlig förbättringspotential för barns möjlighet till delaktighet i utredningar.
- Skälen att inte samtala med barn är opreciserade och har inte stöd i lagstiftning. Samtidigt finns vägande skäl att lagstiftaren preciserar vilka syften barnsamtal ska ha för att undvika "symbolisk" interaktion med barnet.
- Det faktum att barnsamtal är signifikant vanligare vid abuse, innebär att det finns skilda rationaliteter för barnsamtal vid skilda barnavårdsproblem. Det finns skäl att studera denna omständighet vidare.